

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Deus possit facere quæ sunt alijs possibilia, vt peccare, ambulare,
& huiusmodi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

sunt fini commensurata, non de necessitate uult. Finis ergo naturalis diuine uoluntatis, est eius bonitas, quam non uelle non potest. Sed fini huic non commensuratur creatura, ita quod sine his diuina bonitas manifestari non possit, quod Deus intendit ex creaturis. Sicut enim manifestatur diuina bonitas per has res quæ nunc sunt, & per hunc rerum ordinem, ita potest manifestari per alias creaturas, & alio modo ordinatas, & ideo diuina uoluntas absque præiudicio bonitatis iustitiæ, & sapientiæ, potest extendere in alia quam quæ facit. Et in hoc fuerunt decepti errantes. Aestimauerunt enim ordinem creaturarum esse quasi commensuratum diuine bonitati, quasi absque eo esse non posset. Patet ergo, quod absolute Deus non potest facere alia quam quæ fecit. Sed quia ipse non potest facere, quod contradictoria sint simul uera, ex suppositione potest dici, quod Deus non potest alia facere quam quæ fecit: supposito enim, quod ipse non uelit alia facere, uel quod præsciuerit se non alia facturum, non potest alia facere, ut intelligatur compositæ, non diuisim.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hæc locutio, Deus non potest facere nisi quod præscit se facturum, est duplex: quia exceptio potest referri ad potentiam, quæ importatur per ly potest, uel ad actum, quæ importatur per ly facere. si primo modo, tunc locutio est falsa. Plura enim potest facere quam præsciat se facturum: & in hoc sensu ratio procedebat. Si autem secundum modo, sic locutio est uera, & est sensus, quod non potest esse, quod aliquid fiat a Deo, & non sit a Deo præscitum. Sed hic sensus non est ad propositum.

AD SECVNDVM dicendum, quod in Deo non cadit præteritum & futurum: sed quicquid est in eo, est totum in presenti eternitatis. Nec præteritum uel futurum in eo uerbum significatur, nisi per respectum ad nos: unde non habet hic locum obiectio de necessitate præteriti. Nihilominus dicendum est, quod obiectio non est ad propositum: quia præsentia non commensuratur potentie faciendi, de qua est questio: sed solum diuine actioni, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod illi qui dicebant Deum agere ex necessitate nature, ponebant positionem de qua agitur non solum ratione immutabilitatis nature, sed ratione determinationis nature ad unum. Sapientia autem diuina non est determinata ad unum: sed se habet ad multa facienda: unde non est simile.

AD QVARTVM dicendum, quod Christus non poterat uelle dicere illa uerba absolute: quæ mendacium important sine præiudicio suæ bonitatis. sic autem non est in proposito: ut ex dictis patet. Et ratio non sequitur.

AD QVINTVM dicendum: quod absolutum, & regulatum non attribuuntur diuina potentie: nisi ex nostra consideratione: quæ potentie Dei in se considerata quæ absoluta dicitur, aliquid attribuit: quod non attribuit ei secundum quod ad sapientiam comparatur: prout dicitur ordinata.

AD SEXTVM dicendum, quod potentia Dei nunquam est in re sine sapientia: sed a nobis consideratur sine ratione sapientiæ.

AD SEPTIMVM dicendum, quod Deus fecit quicquid est iustum in actu, non autem quicquid est iustum in potentia: potest enim aliquid facere, quod nunc non est iustum: quia non est, tamen si esset, faceret iustum.

AD OCTAVVM dicendum, quod diuina bonitas potest se commutare ordinate, non solum isto modo quo res operatur: sed multis aliis.

AD NONVM dicendum, quod licet Deus non uelit face-

re nisi quæ facit, potest tamen alia uelle. Et ideo absolute loquendo, potest alia facere.

AD DECIMVM Dicendum, quod rationes illas, de quibus Dionysius loquitur, intelligit esse productiuas existentium absolute, non solum autem eorum, quæ nunc sunt in actu.

AD VNDECIMVM Dicendum, quod in hac questione uersatur, utrum eorum, quæ nec sunt, nec erunt nec fuerunt, quæ tamē Deus facere potest, sit idea. Videtur dicendum, quod si idea secundum completam rationem accipitur, secundum quod idea nominat formam artis, non solum intellectu excogitatum, sed etiam per uoluntatem ad opus ordinatum, sic prædicta non habent ideam. Si uero accipitur secundum imperfectam rationem, prout scilicet est solum excogitata in intellectu artificis, sic habet ideam. Patet enim in artifice creato, quod excogitat aliquas operationes quæ nunquam operari intendit. In Deo uero quicquid ipse cognoscit, est in eo per modum excogitati: cum in ipso non differat cognoscere actu & habitu. Ipse enim nouit totam potentiam suam: & quicquid potest. Unde de omnium quæ potest, habet rationes quasi excogitatas.

AD DUODECIMVM Dicendum, quod intelligendum est hoc Deum non posse: quod non uult se posse. Et sic non facit ad propositum.

AD DECIMVM TERTIVM Dicendum, quod licet Deus sit immutabilis, tamen eius uoluntas non est determinata ad unum in his quæ faciendæ sunt. & ideo habet liberum arbitrium.

AD DECIMVM QVARTVM Dicendum, quod optima ratio, quæ Deus omnia facit, est sua bonitas, & sua sapientia, quæ manerent etiam si alio uel alio modo faceret.

AD 15. Dicendum, quod illud quod facit, est optimum per ordinem ad Dei bonitatem. Et ideo quicquid aliud est ordinabile ad eius bonitatem secundum ordinem suæ sapientiæ, est optimum.

ARTICVLVS VI.

Utrum Deus possit scire que sunt alijs possibilis.

Sexto queritur: utrum Deus possit facere quæ sunt alijs possibilis, ut peccare, ambulare, & huiusmodi. Et ut quod sic. Quia Aug. dicit, quod melior est natura, quæ potest peccare, quam quæ peccare non potest: sed omne quod est optimum, est Deo attribuendum, ergo Deus potest peccare.

¶ 2 Præ. Illud, quod est laudabilitatis, non debet Deo subtrahi: sed in laudem uiri dicitur Eccl. 3. Qui potuit transgredi & non est transgressus: ergo potest transgredi & non transgredi Deo debet attribui.

¶ 3 Præ. Philosophus dicit, potest Deus & studiosus praua agere: ergo Deus potest peccare.

¶ 4 Præ. Quicumque consentit in peccatum mortale, peccat mortaliter: quicumque præcipit peccatum mortale, consentit, immo quodammodo principaliter facit. Cum ergo Deus præceperit peccatum mortale Abraham scilicet, quod interficeret filium innocentem, & Osee, quod acciperet mulierem fornicariam: & faceret ex ea filios fornicationis, & Semey, ut malediceret David ut haberetur 2. Reg. 16. quem constat peccasse ex pœna sibi inflata 2. Reg. 12. Videtur, quod ipse peccauerit mortaliter.

¶ 5 Præ. Quicumque cooperatur peccanti mortaliter, ipse peccat mortaliter. Sed Deus cooperatur peccanti mortaliter. Ipse enim operatur in omni operatione, & per consequens in omni eo quod mortaliter peccat: ergo Deus peccat.

¶ 6 Præ.

In corp. art. & ad 1. arg.

In corp. art.

Enchirid. 205. 10. 1.

Et. 4. 10. 1. c. 5. in 2.

¶ 6. Præter Aug. in lib. de natura, & libero arbitrio, & habetur in glo. Ro. i. Quod Deus operatur in cordibus hominum, inclinando voluntates eorum in quodcunque voluerit, sicut in bonum sicut in malum. Sed inclinare voluntatem hominis in malum, est peccatum: ergo Deus peccat.

¶ 7. Præter. Homo factus est ad imaginem Dei, ut habetur Ge. i. Sed quod inuenitur in imagine, oportet in exemplari. Hominis autem voluntas est ad. tr. imlibet. ergo & voluntas Dei, & ita potest peccare, & non peccare.

¶ 8. Præter. Qui quicquid potest virtus inferior, potest & superior. Sed homo cuius virtus est inferior diuina uirtute, potest ambulare, peccare, & alia huiusmodi facere. ergo & Deus.

¶ 9. Præter. In uncaliquis omittit, quando non facit bona, quæ potest. Sed Deus potest multa bona facere, quæ non facit. ergo omittit, & ita peccat.

¶ 10. Præter. Qui quicquid potest prohibere peccatum & non prohibet, videtur peccare. Sed Deus potest prohibere omnia peccata: cum ergo non prohibeat, videtur, quod peccet.

¶ 11. Præter. Amos 3. habetur, non est malum in ciuitate te quod Deus non faciat. Hoc autem non potest intelligi de malo poenæ, Nam dicitur Sapient. 1. Quod Deus mortem non fecit. ergo oportet intelligi de malo culpæ, & sic Deus est actor mali culpæ.

SED CONTRA IACO. 1. dicitur: Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ: sed peccata sunt tenebræ spirituales: ergo peccatum in Deo esse non potest.

¶ 2. Præter. Princeps propriis legibus astrictus non tenetur: sed omne peccatum est contra legem diuinam, ut Aug. dicit: ergo Deus peccato attingi non potest.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, Deus absolute aliquid non posse, dicitur dupliciter.

Vno modo ex parte voluntatis. Alio modo ex parte potentie. Ex parte siquidem voluntatis, Deus non potest facere quod non potest velle: cum autem nulla voluntas possit velle contrarium eius, quod naturaliter vult, sicut voluntas hominis non potest velle miseriam, constat, quod voluntas diuina non potest velle contrarium suæ bonitatis, quæ naturaliter vult: peccatum autem est defectus quidam à diuina bonitate. Vnde Deus non potest velle peccare. Et ideo absolute concedendum est, quod Deus peccare non potest. Ex parte vero potentie, dicitur, Deum non posse aliquid dupliciter.

Vno modo ratione ipsius potentie. Alio modo ratione possibilitatis. Potentia siquidem eius quantum in se est, cum sit infinita, in nullo deficiens inuenitur, quod ad potentiam pertineat. Sed quædam sunt, quæ secundum nomen potentiam importent, quæ secundum rem sunt potentie defectus: sicut multæ negationes sunt, quæ in affirmationibus includuntur: ut cum dicitur posse deficere, ut secundum modum loquendi, quædam potentia importari, cum magis potentie defectus importetur. Et propter hoc, potentia aliqua dicitur esse perfecta secundum Philosophum 5. Metaph. quando ista non potest. Sicut enim ille affirmationes habent vim negationum secundum rem, ita istæ negationes habent vim affirmationum. Et propter hoc, dicitur Deum non posse deficere, & per consequens non posse moueri: quia motus, & defectus quandam imperfectionem important, & per consequens non posse eum ambulare, nec alios actus corporeos exercere, qui sine motu non fiunt. Ratione vero possibilis dicitur Deum aliquid non posse facere, quia id contradictionem implicat, ut ex supradictis patet, & per hunc modum dicitur, quod non potest facere alium Deum equalem sibi. Implicatur enim contradictio ex eo, quod factum oportet esse

A se in potentia aliquo modo, cum recipiat esse ab alio, & sic non potest esse actus purus, quod est proprium ipsius Dei.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illa comparatio non est intelligenda uniuersaliter, sed solum inter hominem, & animalia bruta.

AD SECUNDUM dicendum, quod id quod dicitur in laudem hominis, non semper est congruum laudi diuine, immo esset blasphemia, ut si dicerent Deum poenitere, & huiusmodi. Aliquid enim, ut dicit Dionysius, est in inferiori natura laudabile, quod in superiori natura uituperatur.

AD TERTIUM dicendum, quod uerbum Philosophi est intelligendum sub conditione uoluntatis. Hec enim conditionalis est uera, Deus potest praua agere si uult: nil enim prohibet conditionaliter esse uerum, licet antecedens, & consequens sint impossibilia, ut patet in hac, Si homo uolat, habet alas.

AD QUARTUM dicendum, quod nihil prohibet aliquem actum, qui in se esset peccatum mortale, aliqua circumstantia addita fieri uirtuosum. Occidere enim hominem absolute peccatum mortale est, sed ministro iudicis occidere hominem propter iustitiam ex precepto iudicis, non est peccatum, sed actus iustitie. Sicut autem princeps ciuitatis habet disponere de hominibus, quantum ad uitam, & mortem, & alia quecumque pertinent ad finem sui regiminis, quod est iustitia, ita Deus habet omnia in sui dispositione dirigere ad finem sui regiminis, quod est eius bonitas. Et ideo licet occidere filium innocentem, de se possit esse peccatum mortale, nisi hoc fiat ex precepto Dei propter finem, quod Deus preiudicat, & ordinauit: licet etiam sit homini ignotus, non est peccatum, sed meritum. Et similiter et dicendum est de fornicatione. Osee, cum conuictus Deum esse ordinatorem totius humane generationis: quam uis quidam dicant, quod hoc non acciderit secundum ueritatem reuera, sed secundum uisionem prophetie. De precepto autem Semey est dicendum aliter. Dicit enim Deus dupliciter precipere. Vno modo loquendo spiritualiter, uel corporaliter per substantiam creatam, & sic precipit Abraham & Prophetis. Alio modo inclinando, sicut dicitur precepisse uermi, ut comederet herbarum, longe primo. Et per hunc modum precepit Semey, ut malediceret David: in quantum cor eius inclinauit, & hoc per modum qui infra dicitur.

AD QUINTUM dicendum, quod operatio peccati, quantum ad id quod habet de entitate, & actualitate, refertur in Deum sicut in causam: quantum uero ad id, quod habet de defosmitate peccati, refertur in liberum arbitrium, non in Deum, sicut quicquid motus est in elaudicatione, est à uirtute gressiua, defosmitas autem eius est à curuitate cruris.

AD SEXTUM dicendum, quod Deus non dicitur inclinare uoluntates hominum in malum, immitendo malitiam, uel ad malitiam commouendo, sed permitiendo, & ordinando, ut uidelicet, qui crudelitatem exercere consentiunt, in illos exerceant, quos dignos Deus iudicat.

AD SEPTIMUM dicendum, quod non est necessarium quicquid in homine inuenitur, quauis sit ad imaginem, in Deo inueniri, & tamen in proposito uoluntas Dei est ad utrumlibet, quia non est ad unum obiectum determinata. Potest enim hoc facere, uel non facere, aut facere hoc, uel illud. Non tamen sequitur, quod aliquid istorum possit malefacere: quod est peccare.

AD OCTAVUM dicendum, quod obiectio illa tenet in his, que pertinent ad potestatis perfectionem, non autem in his que important potestatis defectum.

AD

In li. de gratia & lib. arb. ca. 21. to. 7.

Li. 2. contra faustum cap. 27. tom. 6.

Prima. q. 25. q. 2. contra gent. cap. 22. 25. art. 2. p. 2.

Lib. 5. Text. 17.

Art. 1. huius quæst.

Ca. 4. de di. u. no. part. 4. a medio.

Lege 4. 31. 2. 2. 1. ca. de Abraham & Iuditha de cindum de Ofec. D. 67.

D. 4.

In solucione ad 6. arg.

Ad nonum dicendum, quod dicitur Deus possit multa bona facere, quae non facit: non tamen omittit: quia non debet illa facere, quod requiritur ad rationem omissionis.

Et similiter dicendum est ad decimum: nam non est reus peccati, qui peccatum non impedit: nisi quando impedire debet.

Ad xi. dicendum, quod verbum Amos intelligitur de malo pena. Quod autem dicitur Sapientia. i. Deus mortem non fecit, intelligitur quantum ad ipsam causam mortis, quae est meritum culpae, vel quantum ad primam naturam institutionem, qua fecit hominem suo modo immortalem.

ARTICULUS VII.

Primum Deus sit omnipotens.

Secundo quaeritur, quare Deus dicatur omnipotens. Et videtur, quod dicitur omnipotens, quia simpliciter omnia possit. Sicut enim Deus dicitur omnipotens, ita dicitur omni sciens: sed deus omni sciens, quia simpliciter omnia scit: ergo & omnipotens dicitur, quia simpliciter omnia potest.

Præterea si non ideo dicatur omnipotens, quia simpliciter omnia possit, tunc haec distributio importata non est absoluta, sed accommodata. Talis autem distributio non est universalis, sed determinatur ad aliquid: ergo divina potentia esset ad aliquid determinata, & non esset infinita.

SED CONTRA. Deus non potest facere, sicut dictum est, ut affirmatio, & negatio sint simul vera: nec potest peccare, nec mori. Haec autem includuntur in hac distributione, si absolute sumatur: ergo non debet absolute sumi, & ita Deus non potest dici omnipotens, quia omnia possit absolute.

Item videtur, quod dicitur omnipotens, quia potest omnia quae vult. Dicit enim Aug. in enchir. Non ob aliud vocatur omnipotens, nisi quia quicquid vult, potest.

SED CONTRA. si dicitur omnipotens, quia potest omnia possibilium, aut hoc est, quia potest omnia possibilium naturae: Si quia potest omnia possibilium naturae, tunc eius omnipotentia naturae potentiam non excedit, quod est absurdum: si vero quia potest omnia possibilium sibi, tunc pari ratione quilibet dicitur omnipotens, quia quilibet potest omnia possibilium sibi.

Et præterea est ibi quaedam expositio per circulum locutionem, quae non est conveniens.

Item quaeritur quare Deus dicitur omnipotens, & omni sciens, & non omni volens.

RESPON. Dicendum, quod quidam volentes rationem omnipotentiae assignare, quaedam acceperunt, quae ad rationem omnipotentiae non pertinent, sed magis sunt causa omnipotentiae, vel pertinentia ad perfectionem omnipotentiae, vel pertinentia ad rationem potentiae, vel ad modum habendi potentiam. Quidam enim dixerunt, quod ideo Deus est omnipotens, quia habet potentiam infinitam. Qui non dicunt rationem omnipotentiae, sed causam. sicut anima rationalis est causa hominis, sed non est eius definitio. Quidam vero ideo dixerunt Deum omnipotentem, quia non potest aliquid pati: nec potest deficere, nec aliquid potest in ipsum, & alia huiusmodi, quae ad perfectionem potentiae pertinent. Quidam etiam dixerunt, quod ideo deus omnipotens, quia potest quicquid vult, & hoc habet a se & per se, quod pertinet ad modum habendi potentiam. Haec autem rationes omnes ideo sunt insufficientes, quia praetermittunt rationem operationum ad obiecta, quas implicat omnipotentia. Et ideo dicendum est, quod accipienda est aliqua trium viarum, quae tactae sunt in obiciendo, & dicuntur comparatione ad obiecta. Dicendum ergo est, quod sicut supra dictum est, potentia Dei, quantum est de se, ad omnia illa obiecta se extendit, quae contradictionem non implicat. Nec instantia de illis est, quae defectum important, vel corporalem motum, quia possit ea, Deo est non posse. Ea vero, quae contradictionem implicat, Deus non potest, quae quidem sunt impossibilia secundum se. Relinquitur ergo, quod Dei potentia ad ea se extendat, quae sunt possibilium secundum se.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Deus deus omni sciens, quia scit omnia scibilia: falsa autem, quae non sunt scibilia, nec scit. Impossibilia autem secundum se comparantur ad potentiam, sicut falsa ad scientiam.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procederet, si distributio terminaretur infra genus possibilium hoc modo, quod non se extenderet ad omnia possibilium. Ad illud, quod quaeritur de alia ratione omnipotentiae, dicendum, quod potest quicquid vult facere, non est sufficiens ratio omnipotentiae, sed est sufficiens signum omnipotentiae. Et sic intelligendum est verbum Aug. Ad illud quod arguitur de tertia ratione dicendum, quod Deus deus omnipotens, quia potest omnia possibilium absolute, & ideo obiectum non recte procedit de possibilibus Deo, vel naturae. Ad illud, quod ultimo quaeritur, dicendum, quod in his, quae aguntur per voluntatem, ut deus metaph. potentia & scientia determinatur ad opus per voluntatem, & ideo scientia, & potentia in Deo quae non determinata, uniuersaliter pronuntiantur, ut cum deus omni sciens, vel omnipotens: sed voluntas qua determinat, non potest esse omnium, sed eorum tantum ad quae potentiam, & scientiam determinant. Et ideo Deus non potest dici omni volens.

QVAESTIO II.

De potentia generatiua in diuina.

Et habet sex articulos.

Primo enim quaeritur, Vtrum in diuinis sit generatiua potentia.

Secundo, Vtrum potentia generatiua in diuinis dicatur essentialiter, vel notionaliter.

Tertio, Vtrum potentia generatiua in actu generationis procedat per imperium voluntatis.

Quarto, Vtrum in diuinis possint esse plures filij.

Quinto, Vtrum potentia generandi sub omnipotentia comprehendatur.

Sexto, Vtrum potentia generandi, & potentia creandi sint idem.

ARTI.